

For begyndere, ordensfreaks og 'field code'-nørder

Statsbiblioteket og Biblioteket ved Det Teologiske Fakultet, Aarhus Universitet, udbød i foråret et proaktivt og eksperimenterende RefWorks-forløb. Vi ser nærmere på erfaringerne.

Af Volkmar Engerer, Statsbiblioteket, ve@statsbiblioteket.dk og Nini Jensby Nielsen, Aarhus Universitet, njn@teo.au.dk

Herhjemme er bibliotekernes undervisningsprogrammer ofte skrevet ind i universiteternes studieordninger (eller endnu mere udbredt) og er resultatet af individuelle aftaler mellem universitetslærere og fagspecialister på partnerbibliotekerne. Denne form for integration sikrer en gnidningsfri og vedkommende indlejring af biblioteksrelaterede aktiviteter i de studerendes professionelle liv (sml. Engerer & Thestrup, upubl.; Engerer & Thestrup 2009).

ringsmetoder, og som studerende og forskere frit kunne tilmelde sig. Afprøvning af forskellige metoder til undervisning var et af hovedformålene, og man kunne derfor tage et vilkårligt modul – eller gennemgå hele forløbet – hvorfor progressionstanken ikke var konsekvent. I stedet for blot at reagere på efterspørgslen var målet at sammensætte et proaktivt og attraktivt tilbud. Samtidig skulle effektiviteten af kursus siderne på Statsbibliotekets hjemmeside som annonce-

”At eksperimentere kan være godt i forhold til at improvisere, afprøve og udvikle undervisningsformer. Risikoen er, at erfaringerne ikke bliver omsat til konkrete forbedringer.”

Derudover menes en tæt udveksling mellem undervisere og bibliotekarer at højne relevansen af biblioteksundervisningen i forhold til universitetsfagene og kan, set fra et fugleperspektiv, betragtes som et led i universitetsbibliotekernes stræben efter at være en god partner for deres kunder: universitetsansatte og studerende. Se fx Statsbibliotekets vision under mottoet ”Innovation, dialog, partnerskab” (<http://www.statsbiblioteket.dk/om-statsbiblioteket>).

Et brud med den reaktive strategi

Denne biblioteksfaglige diskurs fremhæver ofte de positive aspekter af en ”reaktiv”, on-demand undervisning, men rummer også nogle faldgruber. Tætte samarbejdsrelationer kan være forbundet med en personalisering af bibliotekstilbuddet, hvilket gør de enkelte undervisningstilbud meget varierede fra fag til fag – fra dag til dag. Endvidere giver en reaktiv strategi ikke meget plads til aktiv ressourceformidling, som ville gøre det muligt fx at promovere dyre og gode, men sparsomt besøgte ressourcer (sml. Engerer & Stadsgaard, upubl.). Med den forståelse at et reaktivt undervisningsprogram ikke imødekommer den moderne studerende/biblioteksbruger, der, ligesom på alle andre områder, *selv vil vælge*, blev rammerne for Statsbibliotekets ”proaktive” RefWorks-forløb i foråret 2010 etableret.

Vores idé var at udbyde en undervisningsrække, der eksperimenterede med undervisnings-, formidlings- og markedsfø-

ringsplatform afprøves, ligesom supplerende reklameaktiviteter i form af infokærme inddrages. Succeskriterierne var et tilstrækkeligt deltagerantal/antal tilmeldinger og gode evalueringer.

Stikord differentiering!

I undervisergruppen indgik Statsbibliotekets mest erfarne RefWorks-undervisere, John Kruuse, fagreferent og RefWorks-administrator for Aarhus Universitet/Statsbiblioteket, Niels Erik Frederiksen, fagreferent og forfatter til talrige pædagogiske RefWorks-vejledninger, samt undertegnede.

Der blev afholdt i alt fire moduler fra februar til maj 2010, som havde mottoet differentiering: Modulerne skulle have en klart genkendelig og forskellig profil, hvor målgruppen entydigt kunne skelne, hvilket der passede bedst. Der differentieredes i projektet i to dimensioner: kendskabsniveau og indhold (den første dimension skabte en vis progression i forløbet). Denne dimensionering førte til følgende differentierede kursusindhold: 1) Begynderkursus (lynkursus), 2) Begynderkursus (grundig indføring), 3) Brug af RefWorks til studie- og forskningsorganisering og 4) Avanceret kursus (problemløsning).

Før det endelige program blev publiceret i midten af januar 2010, drøftede gruppen en række didaktiske spørgsmål, omkring læringsstile i forhold til workshop-former og frontal-

undervisning, som skulle inspirere undervisningen og fremme fornyelse.

RefWorks til begynderen, ordensfreaken og 'field code'-nørd

At eksperimentere kan være godt i forhold til at improvisere, afprøve og udvikle undervisningsformer. Risikoen er, at erfaringerne ikke bliver omsat til konkrete forbedringer.

Der blev derfor defineret nogle rammer for projektet: Forskellighed i undervisningsformer/-metoder i hvert modul, afprøvning af tilslutning til proaktive tilbud samt brug af formidlingskanaler, især vægtedes kursusbeskrivelserne. Det centrale omdrejningspunkt var kollegial sparring, som skulle sikre udvikling og forbedring af vores undervisning (se afsnit: "Glem ikke (kollegial) sparring!")

Første modul "Kom godt i gang med RefWorks" var et workshopbaseret lynkursus på en time, hvor de mest grundlæggende faciliteter i RefWorks blev gennemgået.

Andet modul "Grundig indføring i brugen af RefWorks" var ligeledes et workshopbaseret kursus, hvor tre fokuspunkter 1) import af referencer, 2) opbygning af databasen, og 3) manuskriptskrivning vha. Write-N-Cite beskrives og afprøves. Kurset var på 3 timer, hvorved de to begynderkurser differentieredes. Især var der forskel i grundighed og dybde samt baggrundsforståelse. Det var to vidt forskellige didaktiske tilgange til det samme.

Tredje modul "RefWorks til studie- og forskningsorganisering" var rettet mod brugere, som på forhånd anvendte RefWorks, og fokuserede på organisering af referencer og foldere i forhold til genfindning, sortering og annotering. Deltagerne gennemgik og afprøvede de muligheder, RefWorks byder på for at få "orden i papirerne" og lette genfindning af papirkopier og vedhæftning, brug af direkte linking til biblioteker, indekser etc.

Det sidste og fjerde modul var et problemkuser-kursus for avancerede brugere som fx bibliotekarer og undervisere, der i dagligdagen møder komplicerede eller tekniske problemer. Mottoet var: Alle problemer kan løses! Kurset varede tre timer og var bygget op omkring tre fokusområder: a) små og store katastrofer med referencer i manuskripter, b) manuel tilpasning af output styles og c) konvertering fra RefWorks til andre referencehåndteringsprogrammer eller omvendt.

Glem ikke (kollegial) sparring!

I hvert undervisningsmodul var de tre andre kolleger fra undervisningsgruppen til stede og fungerede som kollegiale supervisorer med hver sit specielle område: a) indholdsmæssig korrekthed, b) undervisningens didaktiske elementer og c) kursisters adfærd.

Efter hvert modul sparrede den undervisningsansvarlige med sine tre kolleger svarende til områderne.

Skærp profilen og lad brugerne vælge!

Forløbet fortsattes i efteråret 2010 under inddragelse af de hidtil samlede erfaringer. Der viste sig – ikke mindst pga. af evaluering fra kursisterne, som gennemgående var positiv – følgende punkter som ledetråd for den fremtidige udvikling af undervisningsudbuddet:

- Skarpere undervisningsprofil giver muligheder for detaljering af undervisningen således at der kan udbydes dybdegående kurser i de enkelte elementer af RefWorks, fx manuskriptskrivning mm.
- Øget proaktivt undervisningstilbud på biblioteket generelt.
- Øget tilbud af generelle introduktioner til RefWorks, helst regelmæssigt.
- Udvikling af korte, målrettede vejledninger og manualer, som kan downloades inden eller uddeles under kurset.
- Begynderundervisningen finder en mellemvej, hvor varighed og grundighed mødes på midten.
- Inddragelse af workshop i alle former for undervisning.
- Nogle former for kurser passer bedre til en *on demand*-strategi, fx problemkuser-kurser.
- Annoncering af proaktive tilbud på bibliotekets hjemmeside skal forbedres og suppleres af andre annonceringskanaler.
- Ny indlærings teknologi, herunder podcasts, kan med fordel inddrages.

I stedet for aftaler mellem universitetslærere og bibliotekspersonale satsede vi i vores forsøg på et proaktivt kursustilbud, som imødekommer den moderne brugers ønske om at kunne vælge. Vi tror, at vores pilotforløb har vist, at det er en mulig vej i fremtiden, også selvom en proaktiv strategi i første omgang fører til et øget antal af kurser, måske med lille tilslutning og dermed til en øget indsats af ressourcer.

Litteratur

Engerer, Volkmar & Stadsgaard, Irene. "De tre perler". Beretning om et forsøg på at redde gode, dyre, men ignorerede baser. Upubliceret.

Engerer, Volkmar & Thestrup, Jesper B. Om vilde youngsters, tjekkede teoretikere og seje praktikere. Biblioteksagenternes bidrag til et moderne koncept af informationskompetence. Indleveret til *Dansk Biblioteksforskning*.

Engerer, Volkmar & Thestrup, Jesper Boserup. 2009. Informationskompetence på biblioteket, på universitetet og imellem", i: Andersen, Hanne Leth (red.) (2009), *Informationskompetence i udvikling*, Århus: Center for Undervisningsudvikling, Aarhus Universitet, s.. 7 - 30 (Arbejdsrapporter fra Center for Undervisningsudvikling, 2009-2).